

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 9 februari 2004

T 823-00

KLAGANDE

Handelsbanken Finans Aktiebolag

Ombud: bolagsjuristen IB

MOTPART

SkandiaBanken Aktiebolag

Ombud: jur. kand. PJ

SAKEN

Värdeersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 14, dom den 1 februari 2000 i mål T 1208-98

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att den ersättning som Handelsbanken Finans Aktiebolag har att utge till SkandiaBanken Aktiebolag skall motsvara svarvens värde vid tidpunkten för Handelsbanken Finans Aktiebolags förvärv.

Högsta domstolen meddelar inte prövnings tillstånd beträffande målet i återstående delar. Hovrättens dom skall därmed stå fast i dessa delar.

Högsta domstolen förpliktar Handelsbanken Finans Aktiebolag att till SkandiaBanken Aktiebolag utge ersättning för bankens rättegångskostnad i Högsta domstolen med tjugotretusenfyrahundra (23.400) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Handelsbanken Finans har – såsom bolagets talan slutligt bestämts – yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom förpliktar Handelsbanken Finans att till SkandiaBanken utge 28.700 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från den 5 november 1996 till dess betalning sker.

Handelsbanken Finans har vidare yrkat att Högsta domstolen befriar Handelsbanken Finans från ersättningsskyldighet för SkandiaBankens rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt förpliktar SkandiaBanken att ersätta Handelsbanken Finans för dess rättegångskostnader där.

SkandiaBanken har bestritt Handelsbanken Finans ändringsyrkanden.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd i frågan huruvida Handelsbanken Finans varit i god tro vid förvärvet av den i målet aktuella svarven, i följd varav hovrättens dom i den delen skulle stå fast. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan hur den ersättning som nämnda bolag har att utge till SkandiaBanken skall beräknas, medan frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Mellan SkandiaBanken och Nya Karlskoga Plåt & Mekaniska AB (Karlskogabolaget) förelåg ett avtal om leasing av bl.a. en svarv. Karlskogabolaget sålde i juni 1994 svarven vidare för en köpeskilling om 240.000 kr till Handelsbanken Finans, som enligt hovrättens i den delen lagakraftvunna dom inte var i god tro vid förvärvet. Efter överlåtelsen till Handelsbanken Finans fortsatte Karlskogabolaget under en tid att betala leasingavgifterna till SkandiaBanken. Karlskogabolaget försattes i konkurs i maj 1995 och konkursförvaltaren förklarade på förfrågan från SkandiaBanken, som hade hävt leasingavtalet på grund av konkursen, att konkursboet inte ville träda in i leasingavtalet.

SkandiaBanken har yrkat ersättning av Handelsbanken Finans, som efter förvärvet hade leasat ut svarven, för svarvens värde med belopp motsvarande den köpeskilling som Handelsbanken Finans erlagt vid sitt förvärv av svarven.

Högsta domstolen, som har hållit huvudförhandling i målet, skall nu i första hand ta ställning till frågan hur ersättningen skall beräknas.

Handelsbanken Finans har gjort gällande att bolaget inte skall betala högre ersättning än 28.700 kr, vilket motsvarar svarvens garanterade restvärde och dess marknadsvärde vid Karlskogabolagets konkurs; SkandiaBanken skulle i annat fall göra en obehörig vinst, eftersom ersättningen skulle överstiga den skada SkandiaBanken lidit på grund av Handelsbanken Finans förvärv av svarven. Handelsbanken Finans har till stöd härför påstått att Karlskogabolaget vid leasingavtalets utgång ägt förvärva svarven till ett belopp motsvarande restvärdet, att SkandiaBanken i juni 1994 erbjudit Karlskogabolaget att köpa ut svarven för 94.115 kr som motsvarade det bokförda värdet, att banken därefter accepterat en

förlängning av leasingavtalet och att banken i maj 1995 erbjudit Karlskoga-bolagets konkursbo att köpa ut svarven för det garanterade restvärdet jämte obetalda leasingavgifter. Om ersättningen skall beräknas med utgångspunkt från värdet vid överlåtelsen har Handelsbanken Finans rätt att avräkna de leasingavgifter som Karlskoga-bolaget erlagt efter försäljningen av svarven till Handelsbanken Finans. Enligt Handelsbanken Finans har 80.000 kr (exklusive moms) betalats i leasingsavgifter.

SkandiaBanken har gjort gällande att Handelsbanken Finans som surrogat för svarven har att utge en ersättning motsvarande det värde som svarven hade vid det senare bolagets förvärv av densamma, dvs. den köpeskilling om 240.000 kr som Handelsbanken Finans erlagt för svarven, och att bolaget inte äger tillgodoräkna sig de av Karlskogabolaget erlagda leasingavgifterna. SkandiaBanken har hävdatt att restvärdegarantin inte innebär att Karlskogabolaget har erhållit någon rätt att förvärva svarven till restvärdet utan endast att Karlskogabolaget har iklätt sig en garanti för att svarvens värde uppgår till det angivna restvärdet vid leasingavtalets utgång. SkandiaBanken har vidare gjort gällande att banken inte gjort någon obehörig vinst, eftersom Karlskogabolagets konkursbo förklarat sig inte vilja träda in i avtalet med banken, varför avtalet upphört och banken varit berättigad att återta svarven. Till stöd härför har SkandiaBanken åberopat bl.a. leasingavtalets villkor om avtalets upphörande, vari stadgas att vid leasingtidens utgång leasingobjektet utan dröjsmål skall sändas till av leasegivaren angiven plats i Sverige, samt villkoret om uppsägning av avtalet, vari stadgas att leasegivaren äger omedelbart säga upp avtalet och genast återtaga leasingobjektet om leasetagaren försätts i konkurs.

Det är ostridigt att det avtal som legat till grund för SkandiaBankens uthyrning av svarven innebar att SkandiaBanken var ägare till svarven, och annat är inte visat än att SkandiaBanken vid leasingavtalets upphörande ägde rätt att återfå svarven.

Det är vidare ostridigt mellan parterna att avtalet mellan SkandiaBanken och Karlskogabolaget har upphört att gälla. SkandiaBanken har således haft rätt att återta svarven och tillgodogöra sig dess värde. Handelsbanken Finans är vid detta förhållande skyldigt att utge ersättning till SkandiaBanken för svarvens värde. Denna ersättningsskyldighet påverkas – som domstolarna funnit – inte av att Karlskogabolaget har betalat leasingavgifter för tiden efter Handelsbanken Finans förvärv av svarven.

Frågan som återstår är då vilken tidpunkt som skall ligga till grund för bestämmande av svarvens värde.

Handelsbanken Finans ståndpunkt är att tidpunkten skall vara dagen när Karlskogabolaget försattes i konkurs, medan SkandiaBankens ståndpunkt är att det skall vara dagen för Handelsbanken Finans förvärv.

Vid vindikation av surrogat för egendom har ersättningen bestämts i ett fall utifrån egendomens värde vid tidpunkten för när tredje man fick egendomen i sin besittning och i ett fall utifrån egendomens värde vid tidpunkten för tredje mans förvärv av egendomen (se NJA 1931 s. 663 och 1948 s. 152). Något stöd för att värdetidpunkten skall bestämmas på det sätt Handelsbanken Finans hävdar i målet finns däremot inte i Högsta domstolens praxis.

Valet av förvärvsdagen som värdetidpunkt innebär att den ondtroende förvärvaren står risken för prisfall för den händelse denne avyttrat egendomen till lägre pris än förvärvspriset, vilket talar för att förvärvsdagen skall utgöra värdetidpunkt. Emellertid innebär valet av förvärvsdagen som värdetidpunkt att en ondtroende förvärvare genom att försälja egendomen kan tillgodogöra sig värdeökning efter förvärvstidpunkten. Detta kan tala för att tillämpa en annan värdetidpunkt i sådana situationer, men en sådan situation är inte för handen i föreva-

rande fall. (Se bl.a. Hellner, Om obehörig vinst, särskilt utanför kontraktsförhållanden, 1950 s. 242 ff. och SOU 1965:14, Godtrosförvärv av lösöre s.116 ff.)

Med hänsyn till det anförda bör den ersättning Handelsbanken Finans har att utge till SkandiaBanken motsvara svarvens värde vid tidpunkten för Handelsbanken Finans förvärv.

Vid detta ställningstagande finner Högsta domstolen att skäl saknas att meddela prövningstillstånd beträffande återstående delar av målet.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Thorsson, Regner, Lundius (referent), Nyström och Wersäll
Föredragande revisionssekreterare: Melchior